

U skladu sa članom 211 Zakona o tržištu kapitala Službeni glasnik RS broj 129 od 28.12.2021. godine Direktor BDD TRADEWIN 24 AD Beograd (dalje u tekstu: Društvo) dana 23.06.2023. godine donosi:

PRAVILNIK O IDENTIFIKOVANJU, MERENJU, PROCENI I UPRAVLJANJU RIZICIMA

Opšte odredbe

Član 1

BDD TRADEWIN 24 AD Beograd (u daljem tekstu Društvo) propisuje procedure za identifikovanje, merenje i procenu rizika, kao i upravljanje rizicima, a u skladu sa propisima, standardima i pravilima struke. Pod rizicima se podrazumevaju rizici kojima je Društvo izloženo u svom poslovanju, koji mogu dovesti do gubitaka, nanošenja štete klijentima ili učesnicima u transakcijama sa Društvom. Upravljanje rizicima je skup radnji i metoda za utvrđivanje, merenje, praćenje rizika, uključujući i izveštavanje o rizicima kojima je Društvo izloženo ili bi moglo biti izloženo u svom poslovanju. Osnovni cilj upravljanja rizicima je identifikacija, merenje, ograničavanje i minimiziranje očekivanih i mogućih rizika za Društvo.

Odgovornosti

Član 2

Pravilnik utvrđuje, na osnovu Statuta Društva i interne strukture Društva, odnosno sistematizacije radnih mesta sledeću organizacionu strukturu, sa ovlašćenjima i odgovornostima, pri upravljanju rizicima:

Uprava Društva, odnosno direktori:

1. Vode Društvo
2. Definišu Pravilnik o identifikovanju, merenju, proceni i upravljanju rizicima
3. Upravljaju procesom i sistemom upravljanja rizicima

Interni kontrolor:

1. Sprovodi kontrolu u Društvu
2. Pikuplja neophodne informacije i analizira ih
3. Savetuje Upravu o mogućim rizicima
4. Utvrđuje mere za smanjivanje rizika
5. Daje povratne informacije o sprovedenim merama
6. Informiše Upravu o potencijalnim rizicima

Ostali zaposleni u Društvu:

1. Sprovode Pravilnik o identifikovanju, merenju, proceni i upravljanju rizicima
2. Informišu Upravu o potencijalnim rizicima

Svi zaposleni u Društvu, uključujući i direktore su dužni da budu savesni i odgovorni prilikom obavljanja svojih poslovnih zadataka i uzimaju u obzir i na vreme upozore na sve potencijalne

rizike koji mogu nastati i sa kojim bi se Društvo suočilo prilikom obavljanja poslovne delatnosti, pridržavajući se odredaba ovog Pravilnika.

Član 3

Društvo je dužno da redovno obezbeđuje:

1. analizu podnošljivosti određenog rizika,
2. da se svaki učesnik pridržava odredaba Pravilnika o identifikovanju, merenju, proceni i upravljanju rizicima,
3. odgovarajuću edukaciju zaposlenih,
4. nezavisnost interne revizije od drugih sektora,
5. nezavisnost eksterne revizije od Uprave i Društva,
6. da eksternu reviziju sprovodi renomirana revizorska kuća s dugogodišnjem iskustvom i dozvolama sa kojom Društvo zaključi Ugovor.

Identifikovanje rizika

Član 4

Identifikaciju rizika Društvo sprovodi na osnovu internih i eksternih informacija.

Interne informacije prikupljaju se iz izvora u okviru Društva kao što su: interni aplikativni poslovni softver kreiran u okviru Društva od strane zaposlenih za specifične potrebe Društva, finansijsko knjigovodstvo, interni akti, zapisnici internih kontrola.

Eksterne informacije dobijaju od spoljnih aktera, Društvo koristi izvore kao što su: registri Komisije za hartije od vrednosti, registri Agencije za privredne registre, registrar LEI (Legal Entity Identifier), agencije za rejting, poslovni izveštaji i ostali eksterni izvori.

Član 5

Identifikacija rizika posmatra se kao stalan proces. Metode za identifikaciju rizika su sledeće:

1. analiza okruženja na osnovu informacija iz okruženja kao što su mediji, propisi, mišljena i slično
2. analiza konkurencije
3. analiza finansijskog tržišta
4. analiza finansijskih pokazatelja Društva
5. analiza potencijala, pretnji, slabosti i prednosti
6. analiza klijenata

Vrste rizika i njihovo merenje

Član 6

Kako nije moguće u potpunosti predvideti sve moguće rizike, cilj ovog pravilnika je identifikovanje osnovnih rizika i sačinjavanje smernica za prepoznavanje rizika, kao i njihovo formalizovanje putem ovog Pravilnika.

Imajući u vidu delatnost Društva, ono je izloženo sledećim rizicima:

1. tržišni rizik
2. kreditni rizik
3. rizik likvidnosti
4. operativni rizik
5. rizici izloženosti jednom licu ili grupi povezanih lica
6. ostali rizici

Član 7

Društvo koristi različite metode i analize kako bi identifikovalo ovu vrstu rizika, kao što su:

1. komparativna analiza (u grani i sa pružaocima sličnih usluga)
2. analiza profitabilnosti
3. analiza operativne efikasnosti
4. analiza potencijala rasta
5. analiza finansijske strukture
6. druge analize po potrebi

Merenje i upravljanje tržišnim rizicima

Član 8

U tržišne rizike ubrajaju se:

- rizik promene cene
- rizik izmirenja obaveza i rizik druge ugovorne strane
- rizik prekoračenja dopuštene izloženosti
- valutni rizik

Član 9

Rizik promene cene – podrazumeva rizik gubitka koji proizilazi iz promene cene finansijskog instrumenta ili u slučaju izvedenog instrumenta iz promene osnovne cene iz kog proizilazi taj izvedeni instrument. Postoje dve vrste rizika promene cena:

1. opšti rizik promene cene – promena cene finansijskog instrumenta usred promene visine kamatnih stopa ili većih promena na tržištu kapitala nezavisno od karakteristike finansijskog instrumenta
2. specifični rizik promene cene – promena cene finansijskog instrumenta usled činjenica u vezi sa izdavaocem osnovnog finansijskog instrumenta

Društvo trenutno nije izloženo ovom riziku jer ne ulaže svoja sredstva u finansijske instrumente, bilo da se radi o finansijskim instrumentima koji su namenjeni prodaji ili se drže.

Član 10

Rizik izmirenja i rizik druge ugovorne strane predstavljaju rizik koji proizilazi iz neispunjavanja obaveza druge ugovorne strane na osnovu pozicija iz knjige naloga.

Rizik izmirenja ugovorne strane može se javiti u situaciji zaključenja transakcije kupovine hartije od vrednosti bez pokrića na računu klijenta. Izloženost se meri kao razlika između ugovorene cene za određenu hartiju i njene tekuće tržišne vrednosti, ali samo ta razlika predstavlja gubitak za Društvo.

Rizik druge ugovorne strane jeste rizik gubitka koji dolazi iz neispunjavanja obaveza druge ugovorne strane na osnovu pozicija iz knjige trgovanja. Meri se za izvedene finansijske instrumente, repo ugovore i slično.

Član 11

Valutni rizik je rizik gubitka koji proizilazi iz promene kursa valuta. Kada je ulaganje vezano za inostranstvo, Društvo uzima u obzir činjenicu da promene deviznog kursa utiču na promenu cena imovine takođe. Valutni rizik se odnosi na sve finansijske instrumente koji su u drugoj valuti od domaće. Društvo na dnevnom nivou prati promene sredstava koje drži u stranoj valuti.

Član 12

Robni rizik je rizik gubitka koji proizilazi iz promene cena roba. Direktna izloženost ovom riziku je minorna, te Društvo periodično meri ovaj nivo rizika.

Član 13

Društvo ne ulaže svoja sredstva u finansijske instrumente, ali prihodi od provizije su u stranim valutama. Kako bi se smanjio valutni rizik obračun se vrši u evrima i radi se konverzija u evre jer kurs manje oscilira.

Kreditni rizik, njegovo merenje i upravljanje rizikom

Član 14

Kreditni rizik je rizik gubitka koji nastaje zbog neispunjenja novčane obaveze prema Društvu. Prema klijentima koji preko Društva ispostavljaju naloge za trgovanje Društvo nema kreditni rizik, jer se obaveze prema Društvu ispunjavaju automatski kroz proces saldiranja transakcija. Kreditni rizik postoji prilikom pružanja ostalih usluga Društva svojim Klijentima, gde Klijenti svoju obavezu ispunjavaju na osnovu ispostavljene fakture od strane Društva, shodno zaključenom Ugovoru. Društvo ima dobru poslovnu praksu da usluge isključivo pruža nakon izvršenog plaćanja po profakturi.

Kreditni rizik za Društvo se može javiti i pri upravljanju sopstvenim portfolijom finansijskih instrumenata, ukoliko on sadrži dužničke instrumente. Kreditni rizik se ogleda u tome da izdavalac finansijskog instrumenta nije u stanju da plati ugovornu kamatu ili glavnica na svoje dužničke obaveze. Ukoliko Društvo u svom portfoliju poseduje dužničke hartije koje izdaje država, tada ne primenjuje posebne mere za merenje kreditnog rizika.

Ukoliko Društvo u svom portfoliju poseduje korporativne dužničke instrumente/obveznice, tada nastoji da izmeri visinu kreditnog rizika jer je on znatan. Prilikom procene kreditnog rizika pojedinih finansijskih instrumenata Društvo će se služiti ocenama rejting agencija ukoliko je to primenljivo za konkretnu ocenu kreditnog rizika. Ukoliko nije primenljivo, Društvo će se koristiti sopstvenim tehnikama procene boniteta kako finansijskih instrumenata tako i klijenata, a to su pre svega interno razvijene tehnike fundamentalne analize. Metod fundamentalne analize podrazumeva

procenu boniteta hartje ili klijenta ispitivanjem ekonomskih, finansijskih i drugih kvalitativnih i kvantitativnih faktora uključujući i makroekonomske faktore (kao i faktore ukupne ekonomije i industrijske uslove poslovanja) i faktore specifične za pojedine firme (procena finansijskog stanja).

Za sada Društvo ne drži u svom portfoliju dužničke hartije od vrednosti.

Rizik likvidnosti, njegovo merenje i upravljanje

Član 15

Rizik likvidnosti je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva usled nesposobnosti Društva da ispunjava dospele obaveze. Društvo na dnevnom nivou meri likvidnost upoređujući stanje svojih likvidnih sredstava i tekućih obaveza. Društvo upravlja svojim tekućim i budućim novčanim prilivima i odlivima kroz redovno izveštavanje lica o stanju likvidnih sredstava, a koji na isto mogu uticati prilikom obavljanja svojih poslovnih zadataka. S obzirom na ustanovljen sistem upravljanja rizikom likvidnosti on je za Društvo na niskom nivou. Ukoliko bi i pored svih preduzetih mera došlo do krize likvidnosti Direktori mogu odlučiti da do likvidnih sredstava potrebnih za ispunjenje obaveza Društva dođe prodajom imovine. Društvo je u obavezi da svakog meseca dostavlja Komisiji za hartije od vrednosti koeficijent likvidnosti za svaki dan, te je Društvo pod stalnom kontrolom i nadležnog regulatornog organa.

Operativni rizik, merenje i upravljanje ovim rizikom

Član 16

Operativni rizik je rizik gubitka zbog grešaka, prekida ili šteta koje mogu da nastanu usled neadekvatnih internih procedura, postupanja lica, sistema ili spoljnih događaja, uključujući i rizik izmene pravnog okvira.

Uzrok operativnog rizika može biti:

1. ljudski faktor, koji porazumeva neovlašćene aktivnosti, krađe i prevare zaposlenih, nepravilnost u unutrašnjem sistemu bezbednosti, neodgovarajuća poslovna praksa
2. narušavanje procesa, kao što je narušavanje bezbednosti radnog okruženja, neadekvatne savetodavne aktivnosti, nezgode i opšta sigurnost, nedekvatan nadzor i izveštavanje, neadekvatno vođenje klijentske dokumentacije, neadekvatno vođenje računa klijenata
3. neadekvatnost, neefikasnost i loše funkcionisanje ili pad IT sistema
4. eksterni faktori kao što su krađe i prevare od strane trećih lica, druge namerne aktivnosti koje su načinile štetu, prirodne nepogode, politički i zakonski okvir

Član 17

Društvo nastoji da povećanjem mera bezbednosti kao i izborom adekvatnog poslovnog prostora obezbedi fizičku zaštitu prostorija, opreme i dokumentacije i smanji neovlašćene aktivnosti na

najmanju moguću meru. Uspostavljanjem sistema internih procedura kao i sistema interne kontrole Društvo obezbeđuje poštovanje internih odluka i procedura na svim nivoima upravljanja. Pravilnim izborom zaposlenih koji imaju odgovarajuće kvalifikacije, znanje i iskustvo sa ovlašćenim brokerima, investicionim savetnicima i portfolio menadžerima, Društvo obezbeđuje kvalitetno obavljanje usluga koje pruža, pri tom vodeći računa o odnosima među zaposlenima, različitosti i smanjenju diskriminacije. Izborom, konstantnim poboljšanjem i razvojem novih mogućnosti

informacionog sistema Društvo obezbeđuje adekvatnu informacionu poršku s obzirom na obim i složenost usluga koje Društvo obavlja. Osim toga, Društvo obezbeđuje efikasnu kontrolu i zaštitu

IT sistema, a naročito zaštitu hardvera i softvera od neovlašćenog pristupa podacima, obezbeđuje adekvatnu obuku zaposlenih u vezi sa korišćenjem tog sistema, obezbeđuje da svako lice koje ima pristup radnoj stanici mora da ima korisničko ime i i šifru, kao i dostupnost samo funkcijama koje su neophodne za vršenje posla tog lica, kao i druge aktivnosti neophodne za pouzdanost i proveru tačnosti unetih podataka. Društvo primenjuje i redovno ažurira računovodstvene procedure u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i lokalnim propisima i zakonom kojim se uređuje računovodstvo, a koje omogućavaju blagovremeno dostavljanje finansijskih izveštaja kao veran prikaz finansijske situacije društva. Rizik izmene pravnog okvira predstavlja za Društvo veliki deo rizika, budući da stalno dolazi do promena zakonskih propisa u procesu usklađivanja sa zakonodavstvom EU. Promene zakonskih propisa se mogu posebno odraziti na Društvo u smislu interne organizacije, sistema trgovanja, finansijskih zahteva, zahteva prema minimalnom broju zaposlenih, vrste usluga i sl. Uzimajući u obzir sve moguće vrste operativnog rizika i uspostavljene sisteme za njihovo minimiziranje i izbegavanje, relevantnost operativnog rizika za Društvo je niska. Društvo usvaja plan za slučaj nepredviđenih okolnosti i plan kontinuiteta poslovanja kojima se osigurava kontinuitet poslovanja i ograničava gubitak u slučajevima značajnijeg narušavanja ili prekida poslovanja. Kao instrument zaštite od operativnog rizika Društvo može koristiti, shodno sopstvenoj proceni i dostupnosti, i različite proizvode osiguravajućih društava.

Rizik izloženosti, njegovo merenje i upravljanje

Član 18

Izloženost Društva prema jednom licu je ukupan iznos potraživanja koja se odnose na to lice ili grupu povezanih lica (kreditni, ulaganja u dužničke hartije od vrednosti, vlasnički ulogi i učešća, izdate garancije i avali i slično). Grupa povezanih lica, u smislu prethodnog stava, su dva ili više pravnih ili fizičkih lica koja, ako se suprotno ne dokaže, predstavljaju jedan rizik za Društvo i:

- 1) jedno od tih lica ima posrednu ili neposrednu kontrolu nad drugim licem;
- 2) međusobno su povezana na način da postoji velika verovatnoća da usled promene poslovnog i finansijskog stanja jednog lica može doći do promene poslovnog i finansijskog stanja drugog lica, a između njih postoji mogućnost prenosa gubitka, dobiti ili kreditne sposobnosti;
- 3) međusobno su povezana kao članovi porodice.

Rizik prekoračenja dozvoljenih izloženosti je rizik gubitka zbog prekoračenja izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica na osnovu pozicija iz knjige trgovanja.

Velika izloženost riziku Društva prema jednom licu ili grupi povezanih lica jeste izloženost u iznosu od 10% ili više kapitala Društva. Najveća dozvoljena izloženost riziku Društva prema licu ili grupi povezanih lica ne sme preći 25% kapitala Društva. Ukoliko izloženost riziku Društva prelazi gore navedena ograničenja Društvo je dužno da o iznosu ovakve izloženosti odmah obavesti Komisiju za hartije od vrednosti. Ukupna izloženost riziku Društva prema licima iz odredbe člana 170 Zakona o tržištu kapitala ne sme da pređe 50% kapitala Društva. Zbir ukupnih izloženosti

riziku Društva ne sme da pređe 800% kapitala Društva. Društvo nastoji da održi visok nivo kapitala, tako da je rizik izloženosti za Društvo nizak.

Društvo svoje prihode ostvaruje u najvećoj meri od provizija. Provizije ostvaruje veliki broj klijenta koji nemaju značajno učešće u ukupnom prihodu od provizija. S druge strane Društvo ne sklapa ugovore sa trećim licima koje može izložiti Društvo riziku.

Ostali rizici

Član 19

Pored gore navedenih rizika postoje i sledeći rizici:

1. **Rizik od konkurencije** – podrazumeva da će doći do umanjenja profitabilnosti ili pojave gubitka Društva usled pojave novih konkurenata, pojave supstituta kao i promene potreba klijenata. Društvo je pionir u zemlji u pružanju ovakve vrste usluga i nastoji da inovira svoje usluge kao i da poboljša postojeće kako bi osiguralo da postojeći klijenti ostanu i da se privuku novi
2. **Rizik od nastanka finansijske krize i smanjenje tražnje za uslugama koje Društvo pruža** -Finansijska kriza je situacija u kojoj vrednost finansijskih institucija ili imovine opada rapidno. Često je povezana sa panikom u kojoj investitori rasprodaju imovinu ili podižu novac sa štednih računa uz očekivanje da će vrednost tih sredstava da padne ako ostanu u okviru finansijskih institucija. Ovo dalje dovodi do smanjenja tražnje za uslugama Društva. Finansijska kriza može da dođe i kao rezultat precenjenosti imovine i može biti pogoršana kao rezultat ponašanja pojedinih investitora. Rapidan niz rasprodaje može dalje dovesti do nižih cena imovine ili više povlačenja štednje. Ako ostane nekontrolisana, kriza može izazvati pad ekonomske aktivnosti zemlje u recesiju ili depresiju. S obzirom da najčešće dolazi kao eksterni faktor, Društvo nije u mogućnosti da utiče na pojavu ovog rizika ali će svojim aktivnostima nastojati da se na adekvatan način prilagodi i smanji negativne posledice uticaja finansijskih kriza na svoje poslovanje. Društvo je orjentisano na globalno tržište te stoga lokalne krize imaju manji uticaj na poslovanje društva. Veliki uticaj imaju svetske recesije i krizni periodi.

Adekvatnost kapitala

Član 20

Društvo, osim ispunjavanja organizacionih zahteva u svrhu dosledne primene strategije i politika upravljanja rizicima, utvrđuje i dosledno primenjuje administrativne i računovodstvene postupke za efikasan sistem unutrašnje kontrole, i to: 1) za izračunavanje i proveravanje kapitalnih zahteva za te rizike; 2) za utvrđivanje i praćenje velikih izloženosti, promena u velikim izloženostima i za proveravanje usklađenosti velikih izloženosti sa politikama Društva u odnosu na tu vrstu izloženosti.

Član 21

Društvo obavlja svoje poslove tako da je trajno sposobno da ispunjava svoje novčane obaveze (načelo solventnosti) i da u svakom trenutku pravovremeno ispunjava dospele novčane obaveze (načelo likvidnosti).

Član 22

Društvo održava kapital društva da uvek odgovara iznosu kapitala koji je potreban za pokriće njegovih obaveza i mogućih gubitaka zbog rizika kojima je Društvo izloženo u svom poslovanju i kako se ne bi nanela šteta klijentima ili učesnicima u transakcijama sa Društvom. Kapital Društva mora biti veći ili jednak zbiru kapitalnih zahteva za tržišne rizike, kreditni rizik i operativni rizik. Kapital Društva ne sme biti manji od jedne četvrtine opštih troškova iz prethodne poslovne godine.

Društvo izračunava iznos kapitala, rizike i izloženost na način koji je propisan aktom Komisije. Društvo primenjuje sve procedure koje Komisija za hartije od vrednosti propisuje za identifikaciju, merenja i procene, kao i upravljanje tim rizicima.

Sistem kontrole

Član 23

Interni sistem kontrole se sastoji od:

1. organizacione strukture koja omogućava upravljanje rizicima i koja je definisana u aktima Društva:
 - a) razdvajanje pojedinih funkcija unutar Društva u smislu da pojedini zaposleni ne mogu obavljati sve faze jednog poslovnog procesa,
 - b) permanentno osiguranje elektronskih podataka putem back up-a,
 - c) zaštita pristupa podacima na najvišoj mogućoj meri,
 - d) razdvajanje podataka unutar sistema na dva servera,
 - e) permanentna kontrola sigurnosti i funkcionalnosti podataka,
 - f) definicija radnih mesta i kompetencija i
 - g) organizacija računovodstva i plaćanja.
2. interne kontrole. Društvo prati i ocenjuje podobnost, sveobuhvatnost i efikasnost usvojenih strategija, politika i postupaka upravljanja rizicima, kao i primerenost i efikasnost predviđenih mera u svrhu otklanjanja mogućih nedostataka u strategijama, politikama i postupcima upravljanja rizicima, uključujući i propuste relevantnih lica. Društvo gde god je moguće sve rizike eliminiše i svodi na minimum (eliminacija kreditnog, deviznog rizika, itd). Uprava Društva i Interni kontrolor kontinuirano omogućavaju zaposlenima lakšu proveru bitnih procesa u upravljanju rizicima. Nezavisni revizor vrši eksternu reviziju finansijskih izveštaja Društva za svaku kalendarsku godinu i pored ostalog kontroliše i upravljanje pojedinih rizika od strane Društva u cilju zadržavanja sposobnosti Društva da nastavi sa svojim poslovanjem u neograničenom periodu u budućnosti.

Završne odredbe

Član 24

Ovaj Pravilnik je sastavni deo Pravila i procedura poslovanja poslovanja i počinje da se primenjuje sa početkom primene Pravila i procedura poslovanja Društva.

BDD Tradewin 24 ad Beograd

Igor Marković, Izvršni direktor